

NAJCZĘSTSZE ŹRÓDŁA OBCIĄŻANIA WYNIKÓW BADAŃ

Jednym z głównych problemów badań naukowych jest to, iż obciążenie (świadome lub nieświadome wpływające na badanie i jego wyniki) może uczynić je mniej wiarygodnymi. Obciążenie (błąd systematyczny, bias) może pojawić się w różnoraki sposób i ważne jest, aby badacze byli tego świadomi i znaleźli sposoby na jego zminimalizowanie. Jest bardzo wiele różnych sytuacji, w wyniku których może wystąpić obciążenie, oto kilka popularnych przykładów:

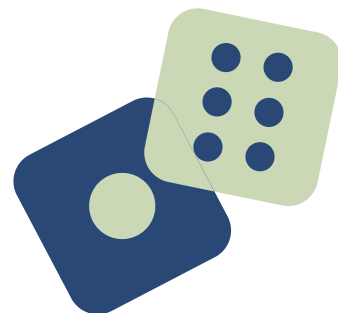

Błąd przypominania

Kiedy uczestnicy sondażu są proszeni o odpowiedź na pytania o sprawy, które przydarzyły im się w przeszłości, badacze muszą polegać na ich pamięci. Czasami istnieje większe prawdopodobieństwo, że pewne rodzaje wydarzeń zostaną zapamiętane lepiej niż inne, co sprawia, że respondenci zgłaszają je chętniej. To tworzy formę obciążenia zwaną **błędem przypominania**.

Błąd doboru

Próby (osoby badane, grupy badane) mogą czasami niedostatecznie reprezentować pewne osoby lub grupy osób oraz zawyżać inne. Nazywa się to **błędem doboru próby**. Najlepszym sposobem doboru osób do badania jest dobór losowy, tak aby każdy członek badanej populacji miał równą szansę bycia wybranym. Nazywa się to **randomizacją**, ponieważ osoby mające wziąć udział w badaniu są dobierane losowo.

Efekt badacza (znany również jako efekt Hawthorne)

Efekt badacza pojawia się, kiedy uczestnicy badania są świadomi tego, że są obserwowani przez naukowców i świadomie lub nie, zmieniają sposób zachowania lub podawane odpowiedzi. Może to wynikać np. z chęci zrobienia przyjemności badaczom, poczucia wdzięczności za zaproszenie do badań (np. klinicznych), psychologicznej zależności od badaczy / kwestii sytuacyjnych, onieśmielenia.

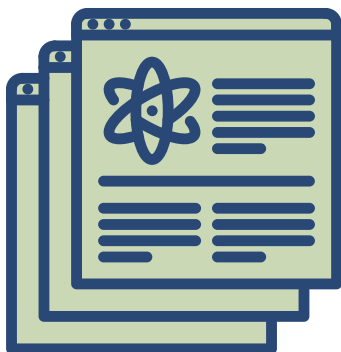
Efekt potwierdzenia

Efekt potwierdzenia jest rodzajem obciążenia, które może się pojawić w trakcie interpretacji danych badania, kiedy badacze świadomie lub nie, poszukują w swoich danych informacji lub wzorów potwierdzających posiadane już przez nich poglądy lub opinie. Stosowane w badaniach eksperymentalnych tzw. zaślepienie albo maskowanie, czyli ukrywanie przed m.in. badanymi albo badającymi, jaką interwencję się stosuje albo czyje wyniki są przedstawiane do oceny, jest sposobem przeciwdziałania efektowi potwierdzenia.

NAJCZĘSTSZE ŹRÓDŁA OBCIĄŻANIA WYNIKÓW BADAŃ

Złudzenie publikacyjne

Badania z wynikami negatywnymi (tj. badania, w których nie uzyskano istotnych, a jeszcze lepiej silnych i znaczących, wyników i potwierdzeń, że badana interwencja, czynnik, lek, są znacznie lepsze od interwencji, czynnika czy leku wcześniej stosowanego) mają mniejsze prawdopodobieństwo bycia przedstawionymi przez naukowców lub opublikowanymi przez czasopisma naukowe, ponieważ są postrzegane jako mniej interesujące. Te negatywne wyniki są równie istotne dla zrozumienia naukowego zagadnienia jak wyniki tzw. pozytywne. To może wypaczyć rozumienie tematu, ponieważ, na przykład podczas dokonywania oceny lub metaanalizy kuracji nowym lekiem, brak tego typu danych może dawać wrażenie, że lek jest bardziej lub mniej skuteczny niż w rzeczywistości. Nazywa się to złudzeniem publikacyjnym.

Problem preferowania tzw. pozytywnych badań przez redakcje czasopism naukowych jest rozwiązywany, np. przez czasopisma tzw. "open science", w których zasadą jest publikowanie według wyłącznie kryteriów jakości badania naukowego, a nie tematyki czy atrakcyjności wyników czy wniosków. Publikowanie badań tzw. negatywnych jest szczególnie istotne w kontekście wycofywania (deimplementacji) interwencji, które tradycyjnie są uznawane za skuteczne, jednak nie jest to poparte żadnymi wiarygodnymi badaniami.

Więcej o źródłach obciążenia i o błędach systematycznych w odrębnym opracowaniu w ramach projektu.